

Dokumenti trgovačkog broda

Ivo Tripković, Split

1. **BRODSKE KNJIGE I ISPRAVE** (engl. ship's papers, fr. les papiers de borda, ital. documenti di bordo) su takve isprave, koje mora imati svaki brod trgovačke mornarice za vrijeme plovidbe. Ovom ispravom posebno se dokazuje vlasništvo broda, identitet broda, kao i nautička i komercijalna svojstva broda. Logično je, da brod koji nema propisane dokumente ne može nesmetano ploviti, jer će mu bez daljnje pomorsko-upravni organi praviti smetnje. Osim toga takav brod pada pod udar zakona, te se zapovjednik broda, brodar ili druga odgovorna osoba pozivlju na odgovornost zbog pomorskog prekršaja. Poznato je, da »Board of Trade« (Ministarstvo trgovine, danas Ministarstvo transporta) u Engleskoj neće pustiti ni jedan brod da isplovi iz engleskih luka, prije nego što ustanovi, da li sporni brod ima u redu sve brodske dokumente. Dokumenti broda izdaju se na određenim formularima. Kad se brod briše iz upisnika brodova, njegove se brodske knjige i isprave predaju onom pomorskom organu, kod kojega je brod bio upisan, gdje se čuvaju najmanje 10 godina. Uredbom o brodskim ispravama i knjigama brodova trgovačke mornarice FNRJ (Sl. list 40/50) propisano je, koje dokumente brodovi trgovačke mornarice FNRJ moraju sobom imati.

2. **DOKUMENTI O PORIJEKLU I VLASNOSTI BRODA:** u prvom redu spomenut ćemo *Upisni list* (eng. Certificate of Registry, fr. Acte de francisation, ital. Atto di nazionalità). To je zapravo najvažniji brodski dokument, jer se s njim dokazuje državna pripadnost broda, njegova namjena, kategorija i granica plovidbe, vlasništvo, a kod brodova u državnoj svojini još i organ upravljanja. Treba naročito podvući, da prije nego što je brod upisan i prije nego je dobio upisni list, ne smije da vije nacionalnu zastavu. Iznimno to može učiniti, ako je nabavljen u inostranstvu i još nije upisan u upisnik brodova. Za taj mu slučaj izdaje konzulat FNRJ tzv. *Privremeni upisni list*, koji mu služi za vrijeme dok dođe u jednu luku u zemlji, ali najduže za godinu dana. Pored toga konzulat FNRI izdat će brodu privremeni upisni list i onda, ako je brod izgubio upisni list, a nalazi se u inostranstvu. Kada se brod bude brisao iz upisnika brodova, upisni list mora biti povraćen onom organu koji ga je izdao.

Međutim za čamce umjesto upisnog lista, postoji *List očevidnosti za čamce*. Ovaj list imaju čamci na jedra, vesla i mehanički pogon nosivosti do 10 BRT.

3. **DOKUMENTI O POSADI BRODA:** prvi je *Popis posade* (eng. Crew list, fr. Role d'équipage, ital. Rolo d'aquippaggio), to je dokument u koji su upisani svi članovi posade, koji su ukrcani na temelju pomorske knjižice odnosno dozvole za ukrcanje. Ovim dokumentom utvrđuje se, koja su lica ukrcana na brodu kao posada, u kojem svojstvu i sa kakvim kvalifikacijama. Podatke u popisu posade upisuje Lučka kapetanija, gdje se registruje ukrcavanje i iskrcavanje posade, dok će u inostranstvu ove podatke evidentirati diplomatsko-konzularno predstavništvo FNRI. Ovi organi zadržavaju popis posade do odlaska broda. Međutim brodovima koji održavaju redovne pruge neće se oduzimati popis posade. Naravno ovo se odnosi samo na brodove u domaćoj plovidbi. Drugi je dokument *Svjedodžba o propisanom broju posade, njihovim kvalifikacijama i funkcijama na brodu*: sa ovom ispravom određen je propisani broj članova posade, kakve treba da budu njihove kvalifikacije i koje će funkcije na brodu vršiti. Ispravu izdaje Uprava pomorske oblasti.

4. **DOKUMENTI O SIGURNOSTI BRODA:** ovdje imamo više isprava. Da počnemo redom:

a) *Svjedodžba o sigurnosti* (eng. Safety certificate, fr. Certificat de securite, ital. documento di sicurita) je međunarodni brodski dokument kojim se dokazuje sposobnost broda za plovidbu i ovlašćuje da na međunarodnim putovanjima može prevoziti određeni broj putnika ili određenu količinu tereta. Ujedno ovaj dokument predstavlja i službenu potvrdu, da je brod bio pregledan prema važećim propisima, i da je na osnovu tog pregleda utvrđeno da odgovara propisima u pogledu strukture, strojeva, glavnih i pomoćnih kotlova. Dalje se potvrđuje, da je brod snabdjeven uređajima i napravama za pronalaženje i gašenje požara. Potvr-

đuje se također, da je brod snabdjeven sa navigacionim svjetlima i znakovima, i da su čamci za spasavanje propisno opremljeni. Konačno se potvrđuje, da brod u svakom pogledu odgovara postojećim propisima po međunarodnoj konvenciji za zaštitu ljudskih života na moru. Svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti.

b) *Svjedodžba o sigurnosti opreme*: uprav na temelju međunarodne konvencije za zaštitu ljudskih života na moru, brodovi od 500 i više BRT koji vrše međunarodna putovanja, dokazuju ovom ispravom, ispravnost svojih brodskih sredstava i uređaja. Svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti.

c) *Svjedodžba o oslobođenju* (eng. Exemption certificate), Na osnovu ove svjedodžbe putnički i teretni brodovi koji imaju 500 i više BRT a vrše međunarodna putovanja, mogu se izuzetno osloboditi pojedinih odredaba koje su propisane po međunarodnoj konvenciji za zaštitu ljudskih života na moru. Ova se svjedodžba može izdati samo za određeno putovanje, a izdaje je Uprava pomorske oblasti.

d) *Plovidbena dozvola* je nacionalni dokument, kojim se dokazuje sposobnost broda za plovidbu u određenoj kategoriji i granicama. To je ujedno potvrda, da pojedine isprave odgovaraju stvarnom stanju sigurnosti broda i njegove opreme. Plovidbena dozvola se izdaje putničkom brodu, koji ne vrši međunarodna putovanja, svim teretnim brodovima, kao i brodu za zabavna putovanja, školskom brodu i brodu koji služi za naučne svrhe. U Italiji i Engleskoj ne priznaju je kao posebnu ispravu. Nju izdaje Uprava pomorske oblasti i važi 1 godinu dana.

e) *Privremena plovidbena dozvola* izdaje se iznimno i privremeno pojedinom brodu koji ne ispunjava sve uslove za dobijanje plovidbene dozvole. Na temelju ove privremene dozvole može brod izvršiti samo ona putovanja, za koja mu je dozvola izdana.

f) *Svjedodžba o klasi* (eng. Classification certificate, fr. Certificat de navigabilite, ital. Certificato di classe) znači potvrda plovnosti t. j. da je brod građen i održavan u skladu sa pravilima odnosno klasifikacionog zavoda) trup, oprema, sidra, lanci, strojevi i kotlovi). Ovu svjedodžbu moraju imati svi putnički brodovi i tehnički plovni objekti, te teretni brodovi sa preko 50 BRT. Izdaje je Jugoslavenski registar brodova ili drugi priznati klasifikacioni zavod, a traje 4 godine. Ali ako brod pretrpi kakvo oštećenje, da više ne odgovara iznesenim navodima u svjedodžbi o klasi, njezina valjanost prestaje.

g) *Svjedodžba o ispravnosti sredstava za spasavanje i Svjedodžba o sigurnosti sredstava za spriječavanje i gašenje požara* dokazuje da su sva navedena sredstva u skladu sa odredbama propisa o sigurnosti života na moru. Moraju ih imati brodovi koji imaju svjedodžbu sigurnosti ili plovidbenu dozvolu. Ove isprave izdaje Uprava pomorske oblasti i važe 1 godinu dana.

h) *Dozvola za prevoz putnika* ovlašćuje brod da može prevoziti putnike, te određuje koliko putnika brod smije prevoziti. Ova isprava je vremenski ograničena, a izdaje ju Uprava pomorske oblasti.

i) *Račun stabiliteta* sadrži izračunat stabilitet broda. Izdaje ga Jugoslavenski registar brodova ili drugi klasifikacioni zavod ili brodogradilište gdje je brod sagrađen, ali uz ojeru Jugoslavenskog registra brodova ili drugog klasifikacionog zavoda.

j) *Svjedodžba o nadvođu* (eng. Load line, fr. Certificat de franbord, ital. Certificato di stazzo) 1875. god. državni zakoni u Engleskoj naredili su brodovlasnicima da na stranama svojih brodova nacrtaju jedan krug koji bi u svojoj horizontalnoj liniji pokazivao najviše dopušteno uronjenje broda. Ovaj znak bio je nazvan »oko Plimsola«, po imenu onoga koji je rukovodio propagandom da se ovi zakoni donesu. Prema tome ovom svjedodžbom posjeduje se do koje linije brod može ukrcati teret, i to specijalno u ljetnim, a specijalno u zimskim mjesecima (najviše dopušteni gaz). Ovu svjedodžbu izdaje Jugoslavenski registar brodova. Rok trajanja je 4 godine ali svake godine ova svjedodžba mora biti potvrđena prilikom pregleda brodova.

k) *Svjedodžba o plovnosti* izdaje se umjesto svjedodžbe o nadvođu i to: a) brodovima koji nisu putnički, a njihova zapremina iznosi od 10 do 50 BRT, b) teglenicama do 50 BRT. Svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti, i traje 1 godinu dana.

l) *Svjedodžba o kapacitetu* izdaje se umjesto svjedodžbe o nadvođu plutajućim dizalicama i plutajućim dokovima. Izdaje ju Jugoslavenski registar brodova, a vremenski nije ograničena.

m) *Svjedodžba o plovidbenosti* izdaje se umjesto svjedodžbe o klasi i to a) brodovima koji nisu putnički, a njihova zapremina iznosi od 10 do 50 BRT, i b) teglenicama do 50 BRT. Svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti, i traje 1 godinu dana.

n) *Svjedodžba o uredajima za dizanje tereta* potvrđuje ispravnost uređaja za ukrcavanje i iskrcavanje tereta na brodu. Svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti, a dužni su je imati brodovi preko 50 BRT.

o) *Svjedodžba o navigacijskim svjetlima i znakovima* potvrđuje da brodska navigaciona svjetla i znakovi odgovaraju propisima o konstrukciji ovih sredstava. Svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti sa važnošću od 1 godine dana, a moraju je imati brodovi, koji imaju svjedodžbu o sigurnosti ili plovidbenu dozvolu.

p) *Svjedodžba o kategoriji i granicama plovidbe* izdaje se samo brodovima male obalne plovidbe ukoliko im je plovidba ograničena na određena morska područja u toj kategoriji plovidbe. Svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti sa valjanošću od 1 godine.

5. DOKUMENTI O RADIO-OPREMI:

a) *Svjedodžba o sigurnosti radio-telefografije i radio-telefonije* (eng. Safety radiotelephony or radiotelegraphy certificate, fr. Certificat de securite radiotelephonique en radiotelegraphique, ital. documento di sicurezza radiotelegrafico o radiotelefonico) potvrđuje da radio-telefrafski odnosno radio-telefonski uređaji, kao i njegov smještaj na brodu odgovaraju postojećim propisima. Svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti, a traje 1 godinu dana.

b) Radio-dozvola potvrđuje da brod ima pravo postaviti i držati uređaje za radio-saobraćaj. Ovu dozvolu izdaje Uprava pomorske oblasti sa važnošću dok brod ne izgubi to pravo.

6. DOKUMENTI O NAVIGACIJSKOJ OPREMI:

Svjedodžba o navigacijskim sredstvima potvrđuje da su navigacijska sredstva broda u skladu sa odredbama propisa o sigurnosti plovidbe. Svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti i traje 1 godinu dana.

7. ZDRAVSTVENI DOKUMENTI:

a) *Svjedodžba o deratizaciji i dezinfekciji* (eng. Deratting certificate, fr. Certificat de deratisation, ital. Certificato di deratizzazione) potvrđuje kada je na brodu posljednji put izvršeno raskuživanje protiv miševa i pacova odnosno protiv insekata. (stjenice, žohari i slično). Ovu su ispravu dužni imati brodovi koji putuju u inozemstvo i brodovi koji dolaze iz inozemstva. Ovu svjedodžbu izdaje Lučka kapetanija sa važnošću od 6 mjeseci. Teoretski postoji i *svjedodžba o dezinfekciji* sa kojom se uništavaju zarazne klice, međutim praktično ova se svjedodžba rijetko izdaje.

b) *Svjedodžba o oslobodenju od deratizacije* potvrđuje da je brod oslobođen od raskuživanja zbog nepostojanja razloga za raskuživanje. I ovu ispravu izdaje Lučka kapetanija.

c) *Svjedodžba o ispravnosti zdravstvenih uređaja i sredstava za njegu bolesnika*, potvrđuje, da su uređaji za njegu bolesnika na brodu u skladu sa propisima. Ovu ispravu moraju imati putnički brodovi koji vrše međunarodna putovanja. Svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti sa važnošću od 1 godine.

d) *Zdravstveni list* (eng. Bill of health, fr. Patente de sanite, ital. patente di sanita) je izvještaj izdat u luci polaska o stanju zaraznih bolesti u toj luci ili njenoj okolini. Prema novom Međunarodnom sanitarnom pravilniku (Ženeva 1951.) ne predviđa se više ovaj list, već zapovjednik broda odnosno brodski ljekar ukoliko ga ima na brodu — dužan je po dolasku broda u luku da podnese zdravstvenu izjavu o zdravstvenom stanju svih osoba na brodu — takozvana zdravstvena deklaracija zapovjednika broda.

8. CARINSKI DOKUMENTI:

Brodski manifest je isprava sa kojom zapovjednik broda posvjedočuje, koja se vrst i količina potrošnog materijala nalazi na brodu, a namijenjena je za upotrebu broda, brodske posade i putnika.

9. DOKUMENTI O TONAŽI BRODA:

Svjedodžba o baždarenju (eng. Tonnage certificate, fr. Certificat de jauge, ital. Certificato di stazza) sa kojom brod dokazuje svoju netto i brutto tonažu. Ovu svjedodžbu izdaje Lučka kapetanija.

10. DOKUMENTI O TERETU:

a) *Teretnica* (eng. Bill of loading, ital. Polizza di carico) je isprava sa kojom brodar, odnosno kapetan broda ili netko drugi u njegovo ime potvrđuje da je teret primljen na brod za prevoz u stanju i određenoj količini naznačenoj u teretnici (po težini ili broju koleta). Teretnica dakle služi kao dokaz da je roba predana za prevoz. Ako ima više vrsti robe, izdaje se teretnica za svaku robu napose.

b) *Manifest tereta* je zbir količina tereta sadržanog u svim tereticama, čije je određite jedna te ista luka. Potvrđuje ga carinarnica u polaznoj luci (ukrcaja), a podnosi se uz brodski manifest u luci dolaska (iskrcaja).

c) *Svjedodžba o porijeklu* tereta je svjedodžba, koju izdaju nadležni organi, a sa kojom svjedoče, da teret potječe iz određene države. Ova se isprava izdaje u carinske svrhe.

11. BRODSKE KNJIGE: U dokumente broda spadaju brodske knjige. Prema propisima svih država, moraju svi brodovi imati stanovite knjige zbog njihove važnosti. Uredbom o brodskim ispravama i knjigama brodova trgovačke mornarice FNRJ propisane su knjige koje se moraju voditi.

a) *Brodski dnevnik* smatra se najvažnijom brodom knjigom, zato što se u njega hronološki bilježe ne samo propisani navigacijski i meteorološki podaci, kao i podaci o vršenju palube straže, nego i svi oni događaji u vezi sa posadom, putnicima, teretom i ostalim važnim događajima na brodu ili u vezi sa brodom, a koji mogu biti važni za pomorstvo, državu, brodovlasnika, brodarka, krcatelja i primaoca tereta, osiguratelja tereta i broda, i druga zainteresirana lica. U luci se ne bilježe navigacijski podaci. Za njegovo ispravno vođenje odgovoran je lično zapovjednik broda, koji ga povremeno ovjerava svojim potpisom. Ovaj dnevnik dužni su voditi svi brodovi od preko 50 BRT i svi oni bez obzira na veličinu čiji pogonski uređaji imaju preko 150 KS.

b) *Dnevnik stroja* služi za upisivanje svih važnih podataka o radu pogonskih uređaja broda — o primitku, utrošku i zalihii pogonskog goriva. Vodi ga upravitelj stroja, a moraju ga imati brodovi na mehanički pogon preko 50 BRT odnosno brodovi čiji pogonski uređaj ima preko 150 KS.

c) *Zdravstveni dnevnik*, u njega se upisuju podaci o općem zdravstvenom stanju članova posade i putnika, te o općim higijenskim prilikama na brodu. Ovaj dnevnik dužni su voditi putnički brodovi u dugoj i velikoj obalnoj plovidbi, i teretni brodovi od preko 400 BRT. Vodi ga brodski liječnik, a ukoliko ovog nema II oficir palube.

d) *Radio dnevnik* (eng. Radio log, fr. Journal de bord radio, ital. Giornale radio) u njega se upisuju svi važniji događaji koji se dese za vrijeme navigacije, a u vezi s primljenim i odaslanim vijestima putem radia, a naročito onih koji bi mogli biti važni za sigurnost ljudskih života na moru. Ove dnevničke dužni su voditi brodovi koji imaju radio uređaj.

e) *Knjiga tereta* — upisuju se podaci o vrsti, količini i smještaju tereta na brodu. Dužni su je voditi svi teretni brodovi od preko 500 BRT.

f) *Knjiga inventara* u koju se upisuje cjelokupna brodska oprema i uopće sve što se na brodu nalazi, a pripadnost je broda.

g) *Knjiga pregleda i nadzora*, moraju je voditi svi brodovi. Službenik koji vrši pregled i nadzor broda, upisuje u ovu knjigu podatke o izvršenim pregledima i nadzorima, nadeanim nedostacima, te upustva i naređenja u vezi sa otklanjanjem istih. Kada je brod u rasporeni ne vode se brodske knjige. Inače brodske knjige vode se na obrascima propisanim od Uprave pomorstva i rečnog saobraćaja. I konačno sve brodske knjige kada se popune vraćaju se na pohranu kod onog pomorskog upravnog organa kod kojega je brod upisan, gdje se čuvaju najmanje 10 godina.